

**2008 AZERBAJCAN CUMHURBAŞKANLIĞI
SEÇİMLERİ**

**VE
SİYASAL İLETİŐİM UYGULAMALARI**

DORUK ZİYA OKUBAY

TASAM SİYASAL İLETİŐİM ENSTİTÜSÜ STAJYERİ

Azerbaycan'da gelecek 5 yıl görev yapacak Cumhurbaşkanı belirleyecek seçimler 15 Ekim 2008 tarihinde gerçekleşti. Ülke genelinde yaklaşık 4 milyon 835 bin kayıtlı seçmenin 1184 merkezde oy kullanacağı seçimlerde ülkede ilk kez yapılan bir uygulamayla 500 oy kullanma merkezinde kurulan kameralar aracılığıyla halk oy kullanma ve sayım sürecini internetten canlı izleme imkânını buldu.

Bunun için www.msk.gov.az adresindeki "canlı müşahide" başlığını seçmek yeterliydi. Azerbaycan'daki 6'ncı Cumhurbaşkanlığı seçimlerine şimdiki Cumhurbaşkanı İlham Aliyev, Ümit Partisi Başkanı İkbâl Ağazade, Büyük Kuruluş Partisi Başkanı Fazıl Gazanferoğlu Mustafayev, bağımsız aday Gulamhüseyn Alibeyli, Liberal Demokratik Parti Başkanı Fuad Aliyev, Bütün Azerbaycan Halk Cephesi Partisi Başkanı Kudret Hasanguliyev ve Musasır Müsavat Partisi Başkanı Hafız Hacıyev olmak üzere 7 aday katıldı. Müsavat Partisi ve Halk Cephesi (AHCP) başta olmak üzere ülkenin önde gelen muhalefet partileri ise koşulların demokratik olmadığı gerekçesiyle seçimlere katılmayacaklarını daha önce açıklamıştı.

AZERBAYCAN HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Resmî dil	Azerbaycan Türkçesi
Başkent	Bakü
Yönetim şekli	Cumhuriyet
Cumhurbaşkanı	İlham Aliyev
Başbakan	Artur Rasizade
Yüzölçümü	86.597
Nüfus	8.676.000
Ulusal günler	18 Ekim 1991
Bağımsızlık	28 Mayıs 1918
Bütçe	400 milyar DOLAR USD
Para birimi	Azerbaycan Yeni Manatı

AZERBAIJAN'IN DEMOGRAFİK DURUMU

Etnik Grup	Nüfus (1989)	Oran	Nüfus (1999)	Oran
Toplam	7.021.178	% 100	7.953.438	%100
Azeriler	5.805.000	% 82,7	7.205.500	% 90.6
Ruslar	392.300	% 5,59	141.700	% 1.78
Ermeniler	390.500	% 5,56	121.700	% 1.52
Lezgiler	171.400	% 2,44	178.000	% 2.24
Avarlar	44.100	% 0,63	50.900	% 0.64
Yahudi	30.700	% 0,44	8.900	% 0,11
Diğer	187.200	% 2,64	246.700	% 3.11

AZERBAIJAN'DA FAALİYET GÖSTEREN SİYASİ PARTİLER

- 1-Yeni Azerbaycan Partisi
- 2-Anavatan partisi
- 3-Milli Müsavat Partisi
- 4-Halk Cephesi
- 5-Milli İstiklal Partisi
- 6-Sosyal Demokrat Parti
- 7-Bağımsız Demokrat Parti
- 8-Milli Muhabbet partisi
- 9-Tövbe partisi
- 10-Halk Partisi
- 11-Yeşiller Partisi
- 12-Demokrat Partisi
- 13-Demokratik İslahatlar Partisi
- 14-Ümit Partisi

AZERBAYCAN'DA FAALİYET GÖSTEREN BAZI PARTİLER HAKKINDA BİLGİLER

AZERBAYCAN DEMOKRAT PARTİSİ

Azerbaycan demokrat partisi kısaltılmış adı ADP'dir

15 Ocak 1911 de 27 kişiyle Nahçıvan şehrinde kuruldu. 17 Ekim 1911 de Nahçıvan nazırlar kabinesi tarafından kayda alınıp siyasi partiler hakkında Azerbaycan Cumhuriyeti kanunu kabul edildikten sonra 14 Mart 1913 de kayda alınmıştır. Partinin genel merkezi Bakü'dedir. 1914 de ADP'nin 1.kurultayında Serdar Celaloğlu partinin başkanı seçilmiş ve 1914–1916 yılları arasında partinin ilk genel başkanı olmuştur.

Partinin amblemi: genel olarak mavi fonda turuncu renk kullanılmıştır. Bağımsızlık güneşi ve onun fonunda siyah renkle çizilmiş 8 neferin idare ettiği güneş gemisidir.

AZERBAYCAN DEMOKRATİK İSLAHATLAR SİYASİ PARTİSİ

Bağımsızlık, sosyal adalet ve özgürlükçü imkânlar, liberalizmin esas unsurları bunlardır. Ve biz de partimizin programını ve tüzüğünü bu prensipler çerçevesinde inşa etti.

Azerbaycan Demokratik Islahatlar Partisi bağımsızlığı düşünen insanların, hızlı bir biçimde ıslahatlar yapacak insanların, demokratik devlet anlayışını benimseyen kişilerin partisidir. Son kurultayda partinin genel başkanı Asım Mollazade olmuştur.

AZERBAYCAN MİLLİ İSTİKLAL PARTİSİ

Azerbaycan milli istiklal partisi (AMİP) 3–4 Eylül 1992 de kurulup 17 Eylül 1992 de adliye nazırlığından geçerek çok partili dönemin başladığının habercisi olmuştur.

Partinin 40000 den fazla üyesi vardır. 2004 yerel seçimlerinin sonuçlarına göre AMIP YAP' dan sonra ikinci parti olmuştur.

Partinin asıl maksadı düşüncede millilik ve muasırlık, muhafazakârlık, iktisatta liberallik, sosyal hayatta adaletçilik prensiplerini birleştirerek, vatandaşların, ailelerin, cemiyetin ve devletin birlik ve bütünlüğünü sağlamaktır.

AZERBAYCAN YEŞİLLER PARTİSİ

Azerbaycan yeşiller partisi (AYP) 25 ağustos 2006 yılında kurulmuştur.

AYP Avrupa yeşiller partisi, Ukrayna yeşiller partisi, Rusya'nın "yabloko" partisinin yeşiller kolu ile ve Gürcistan yeşiller partisi ile iş birliği içindedir.

İnternet adresi: www.azerbaijangeens.org

BÜYÜK KURULUŞ PARTİSİ

Temellerini Mehmet Emin Resulzade ve Ebulfeyz Elçibeyin attığı partinin esasını kurtuluşçu milliyetçilik oluşturur. Milletın devletin bütünlüğünü temin etmeyi, milletin öz devletine bağılılık duygusunu arttırmayı, en yüksek seviyede düşünce özgürlüğünü ve bağımsız iradeye sahip vatandaşlardan ibaret bir cemiyet kurmayı hedeflemiştir.

İnternet adresi: www.bqp.az

MUSAVAT PARTİSİ

Müsavat partisi 1911 yılının ocak ayında kurulmuştur. Müsavatın kelime anlamı beraberliktir. Arapça kökenli bir kelimedir. Partinin ilk programı 9 maddeden ibaretti ve dini öğeler ağırlıklıydı. 1913 den itibaren program değiştirilip Türkçülük fikirleri ile dolgunlaştırılmıştır. Müsavat partisinin 6.kurultayı 2001 yılının mayısında gerçekleştirildi. Kurultayda müsavat partisinin başına İsa Kamber getirildi. Ve ilk defa olmak suretiyle kadınlara %25 'lik kota getirerek partinin organlarına yerleştirdi.

ÜMİT PARTİSİ

Ümit partisi 1993 de kuruldu. Partinin ilk genel başkanı Əbülfət Əliyev olmuşdur. Ümit partisindəki esas dəyişiklik 2002 de vətəndaş birliyi partisiyle birləşməsindən sonra olmuşdur. 2002 Aralık 15 de partinin 3.kurultayında genel başkanlığa İkbal ağazade gəlmişdir.

VATANDAŞ DAYANIŞMA PARTİSİ

Vətəndaş dayanışma partisi 1992 yılında kuruldu.

VHP'nin yeni proqramı Avropa ve Türkiyə'de faaliyyət göstərən partilərin proqramlarını örnək alaraq yeniləmişdir.

İnternet adresi: www.vhp.az

YENİ AZERBAYCAN PARTİSİ

Haydar Aliyev ve 550 kadar yandaşı Bakü'ye gelerek partinin kurulması amacıyla dilekçelerini sunmak istediler fakat o dönemin hâkim güçlerinin pürüz çıkarması sebebiyle Haydar Aliyev ve yandaşları Nahçıvan'a giderek partinin kuruluşunu sağladılar. 21 Kasım 1992'de Haydar Aliyev'in genel başkanlığa seçilmesiyle partinin kuruluşu gerçekleşmiş oldu. Yeni Azerbaycan partisinin 21 Kasım 2001'de yaptığı kurultayından önemli kararlar çıkmış ve İlham Aliyev genel başkanlığa seçilmiştir. Halen iktidardaki parti yeni Azerbaycan partisidir.

İnternet adresi: <http://www.yap.org.az/>

2008 AZERBAYCAN CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMLERİ ADAYLIK SÜRECİ

Cumhurbaşkanlığı için 21 başvuru alındı fakat gerek merkezi seçim komisyonun şartlarını sağlayamadıkları için gerekse de aday adaylarının başvurularını tamamlayamadıkları, gerekli evrakları getiremedikleri için sadece 7 başvuru kabul görmüştür.

SEÇİMLER ÖNCESİ ÜLKEDE GENEL DURUM

Önceki parlamento seçimlerinde AGİT ve diğer kuruluşlardan demokrasi anlamında veto yiyen ve antidemokratik uygulamalarıyla dikkatleri üzerine çeken Azerbaycan hükümeti ve cumhurbaşkanı İlham Aliyev 15 Ekim 2008 seçimleri öncesinde de ülkelerden adil seçim uyarıları aldı. Özellikle Amerika Birleşik Devletlerinden seçim öncesi ciddi baskılar aldı.

John Negroponte

Amerika Dışışleri Bakan Yardımcısı John Negroponte 15 Ekim 2008 tarihinde düzenlenen cumhurbaşkanlığı seçiminin adil ve hilesiz olması için, Azerbaycan'a çağırıda bulundu.

Bakü'yü ziyaret eden Negroponte 15 Ekim seçiminin, demokrasiye bağlılığını sergilemesi konusunda, Azerbaycan'a imkân yaratacağını söyledi. Ve ekledi Amerika'nın bölgesel güvenlik alanında Bakü yönetimiyle işbirliğine de devam edeceğini belirten Negroponte, Hazar Denizi petrol ve doğal gazının, Rusya'yı devre dışı bırakan boru hatlarıyla Batı'ya nakline yardımcı olduğu için de, Azerbaycan'a teşekkür etti. Bu açıklamalar gösteriyor ki ABD'nin bölgede Azerbaycan'a ihtiyacı var, aynı zamanda müttefiki olarak kalmasını istediği Azerbaycan'ın demokratik atılımlar yapmasını istemektedir.

Tüm bu gelişmelerle aldığı uyarılarla seçim günü geldiğinde demokratik atılım beklenen Azerbaycan seçim günü yaptığı atılımla olumlu tepkiler almaya başardı. Azerbaycan'ın kurduğu bu yeni sistemle seçim mntıkalarına kurduğu kamera sistemiyle ve bu görüntüleri de canlı olarak Azerbaycan merkezi seçim komisyonunun sitesinden yayınlamasıyla seçimlerin objektif olmasını şeffaf olmasını sağlamaya çalışsa da muhalefet partilerinin liderleri bu gelişmeyi demokratik olarak değerlendirmede nitekim Demokratikleşme açısından dönüm noktası olacağı yönündeki beklentilerin aksine, seçimlerin şaibeli geçtiğini iddia eden Halk Cephesi Partisi başkanı Ali Kerimli, seçim mntıkalarına konulan kameraların halka psikolojik baskı uyguladığını ifade etti.

Kerimli, "Seçimlere katılan vatandaşlar kamera aracılığıyla tespit edilerek, katılmayanlara ciddi yaptırımlar uygulanacağı belirtildi. Resmi kurum çalışanlarına ise oy kullandığına dair belge edinme zorunluluğu getirildi" diye konuştu. Burada tabi dikkati çeken nokta muhalefet mantığının Azerbaycan'da da Türkiye'de olduğu gibi doğru işlemediğidir.

Cumhurbaşkanının eski danışmanı, Eldar Namazov ise, İlham Aliyev'e rakip olan diğer altı siyasetçiden hiç birisinin muhalefeti temsil etmediğine dikkat çekerek, "Gerçek muhalefetin katılmadığı seçimler, Azerbaycan'da bu güne dek yapılan en kapsamlı yasa ihlalinin örneğini ortaya koydu" diye konuşacak ve daha seçimler başlamadan seçimlerin işleyişinin yanlış olduğunu dile getirecekti. Azerbaycan da muhalefetin mantığının bize benzediğini söyledik nitekim asıl muhalefet partilerinin seçimlere katılmaması da cumhurbaşkanlığı seçimlerinde oylamaya katılmayarak seçimlerin iptal olmasını sağlayan muhalefet mantığıyla örtüşmektedir

YENİ AZERBAIJAN PARTİSİ MİTINGLERİNDEN GÖRÜNTÜLER

Milli sporcular yeni Azərbaycan partisi mitingində ellerində ilhamla ileri alışlarıyla.

Halk yeni Azərbaycan partisinin mitinglərində hâkim slogan olan ilham ile ileri pankartlarıyla...

Öğrenciler öğretmenleriyle birlikte İlham ALİYEV'in katılımıyla şerefli olduğu YAP mitinginden görüntüleri

Yine öğrenciler ellerinde Yeni Azerbaycan partisinin logosunu taşıyan flama ve renklerinden oluşan balonlarla seçim mitinginde...

İlham Aliyev'in katılımıyla gerçekleşen mitinglerden biri Aliyev eşiyle birlikte geldiği ve halka ilhamla ileri yazan platformdan seslendi.

Seçim ayı havaların sıcak olması sebebiyle mitingler açık alanlarda gerçekleştirildi.

İLHAM ALİYEV AFİŞLERİ

İlham ALİYEV'in Azerbaycan'da birçok ilin birçok sokağın ilan panolarını süsleyen afişi

**AZERBAIJAN CUMHURİYETİ MERKEZİ
SEÇİM KOMİSYONU RESMİ AMBLEMİ**

**AZERBAIJAN MERKEZİ SEÇİM
KOMİSYONUNUN HALKI SEÇİMLERE
DAVET ETMEK MAKSADIYLA
YAPTIRDIĞI AFİŞ**

SEÇİMLER BAŞLIYOR

İlham Aliyev oyunu kullanıyor

Azerbaycan cumhurbaşkanı İlham Aliyev ve eşi Mehriban Aliyeva oyunu Bakü'nün Sabael bölgesindeki 29 numaralı seçim merkezinde kullandı.

RESMİ SEÇİM SONUÇLARI

1.İLHAM ALİYEV

İlham Aliyev oyların %88.73'ünü alarak
1.sırada yer aldı (3232259 oy)

2.İKBAL AĞAZADE

İkbal Ağazade oyların % 2.86'ını alarak
2.sırada yer aldı (104279 oy)

3.FAZIL MUSTAFAYEV

Fazıl Mustafayev oyların %2.47'ini alarak
3.sırada yer aldı.(89985 oy)

4.KUDRET HASANGULİYEV

Kudret Hasanguliyev oyların % 2.28'ini
alarak 4.sırada yer aldı. (83037 oy)

5.GULAMHÜSEYN ALİBEYLİ

Gulamhüseyn Alibeyli oyların %2.23'ini alarak 5.sırada yer aldı. (81120 oy)

6.FUAD ALİYEV

Fuad Aliyev oyların % 0.78'ini alarak 6.sırada yer aldı. (28423 oy)

7.HAFİZ HACİYEV

Hafız Hacıyev oyların %0.65'ini alarak 7.sırada yer aldı (23771 oy)

SEÇİMLERİN ARDINDAN

Resmi seçim sonuçlarının da açıklanmasıyla Azerbaycan'da 15 Ekim 2008 günü gerçekleştirilen Cumhurbaşkanlığı seçimleri de sonuçlanmış oldu. Daha önceki parlamento ve cumhurbaşkanlığı seçimlerinde olduğu gibi bu seçimlerde Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı, Aliyev'in kazandığı seçimlerin adil olmadığını ilan etti. Üstelik bu seçimler de Azerbaycan demokratik anlamda önemli adımlar atmıştı fakat buna rağmen aldığı tepkiler de Azerbaycan hükümeti tarafında pek de olumlu karşılanmadı.

Aralarında Avrupa Konseyi ve AB temsilcileri de bulunan AGİT heyetinin 400 kadar gözlemcisi, seçimin, "gerçekten çoğulcu ve demokratik bir seçimin prensiplerini yansıtmadığını" tespit etti. Heyet yayımladığı bildiride ayrıca, "gerçek bir seçim rekabetinin de bulunmadığını" tespit etti

Seçimlere Aliyev ile beraber, devlet rejimine az veya çok yakın altı aday katıldı, muhalefette bulunan başlıca partiler ise seçimleri boykot etti.

Bununla beraber gözlemciler, geçen seçimlere oranla "gözle görünür ilerlemeler" kaydedildiğini belirttiler ve muhalefetin seçimlere katılmamasından üzüntü duyduklarını dile getirdiler.

AGİT'in yaptığı bu açıklamayla Azerbaycan'a doğru yoldasınız yaptığınız olumlu gelişmelerin, demokrasi yolunda attığınız adımların farkındayız fakat daha demokrasi adına gideceğiniz çok yol var mesajı verildi.

Seçimlerde beklenen bir mağlubiyet alan muhalefet de boş durmuyordu. Aliyev karşıtı siyasetçileri çatısı altında birleştiren Muhalefetin İşbirliği Merkezi (MİM) yaptığı açıklamada "demokrasi dışı, adaletsiz ve uluslararası standartlardan uzak 15 Ekim şovunun" sonuçlarını kabul etmeyeceklerini ve seçimlerin hileli olduğunu düşündüklerinden İlham Aliyev'in zaferini iptal ettirmek amacıyla Anayasa Mahkemesi'ne başvuracağını açıkladılar.

SONUÇ VE SEÇİMLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

AGİT ve ABD'nin gerek seçim öncesinde gerekse sonrasında vurguladıkları tek konu vardı, o da Azerbaycan'da demokratik bir seçimin olmamasıdır. Bu konuda Azerbaycan merkezi seçim komisyonu başkanlığı seçimlerde şeffaflığın sağlanması amacıyla oylama ve sayım anlarının canlı izlenebilme olanağını sağlamasına rağmen eleştiriler artarak devam etti. Çünkü Azerbaycan'ı demokrasi konusunda eleştirilerin hedefi haline getiren konu oyların tasnifi veya sayımında yapılan yanlışlıklar değildi. Asıl sorun demokrasi kültürünün Azerbaycan'da yerleşmemiş olmasıdır.

Partiler seçim öncesi propaganda yapmıyor, daha doğrusu Azerbaycan'da seçim öncesi hava Türkiye'de olduğu gibi ateşli bir seçim atmosferine giremiyordu. Bunda tabii Sovyet bloğunun dağılmasıyla özgürlüğünü elde eden Azerbaycan'ın komünist rejimin köreltiği demokrasininin henüz ülkede yerleşmemiş olmasının etkisi vardır. Ayrıca internetin pek

gelişmemiş olması, hem araştırmacıların hem de halkın bilgiye kolaylıkla ulaşamıyor olması da önemli bir etkidir. Demokrasinin yerleşmemiş olması Seçim heyecanını azaltan bir faktördür. Bu nedenle seçim öncesi meydanlarda aşırı bir heyecan yaşanmadığı gibi seçim sonrasında da ülkede ne TV ekranlarında ne de meydanlarda fazla bir heyecan yaşanmadı.

Çünkü herkes sonuçların bu şekilde geleceğini aşağı yukarı tahmin edebiliyordu ve en önemlisi seçim öncesi mitinglerde liderlerin karşılıklı atıştığı bir rekabet ortamı da olmamıştı. Demokrasi anlamında yaşanan tüm aksaklıklara rağmen Azerbaycan jeopolitik ve stratejik açıdan önemli bir ülke; aynı zamanda petrol ve doğal gaz boru hatlarının geçiş güzergâhında bulunması sebebiyle stratejik önemi daha da artmaktadır. Böyle stratejik konumda bulunan bir ülkede istikrarın olması, bölgede ve dünyada olabilecek krizlerin önlenmesi açısından da önem taşımaktadır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- 1) <http://tr.wikipedia.org/>
- 2) http://www.dunyabulteni.net/news_detail.php?id=55548
- 3) <http://www.yap.org.az/az/index.php>
- 4) <http://azerbaijan-election.net/>
- 5) <http://www.infocenter.gov.az/v3/>
- 6) <http://www.yap.org.az/az/index.php>
- 7) <http://www.yap.org.az/az/index.php>
- 8) http://www.internethaber.com/news_detail.php?id=161236&interstitial=true
- 9) http://www.internethaber.com/news_detail.php?id=161159
- 10) <http://www.voanews.com/turkish/2008-10-03-voa2.cfm>
- 11) <http://www.azerbaijangureens.org/>
- 12) <http://www.bqp.az/>
- 13) <http://www.vhp.az>